

RÚNAKÖLTÉSZEZET

AVAGY MIRE INSPIRÁLNAK A RÚNÁK?

Ahogy a cím is jelzi, ez a rövid iromány, avagy "projekt" azzal a céllal jött létre, hogy a már meglévő rúnaversek által inspirálva (én konkrétan az Idősebb Futharkot használtam fel) , ámbár attól jóval eltérőbb módon (és magyarosabb költészeti formákkal) megpróbáljak egy érzésvilágot létrehozni minden egyes rúnához - a rúnák segítségével. Próbáltam ehhez a kiemelkedően szép és értékes írásfajtaéhoz méltó verseket írni, és minél jobban megfogni az adott rúna mondanivalóját, de – persze – ebbe belekeveredtek a saját érzelmeim is, illetve tapasztalataim. Egyszóval a betűk inspiráló alapkövek voltak, mellyek utat mutattak a versekhez, nem pedig kitöltötték azokat. Ezáltal, lényegében, magam lettem a tanonc, ki kísérletezik a költészettel és a versírással, a rúnák pedig maguk voltak a "nagymester", aki csak itt-ott ejtett el egy-két bölcsességet a munkafolyamatok közben.

Gondoltam írok egy kis rövid összefoglalót is erről az írásmódról és világáról, hogyha valamelyik olvasó teljesen ismeretlen környezetbe csöppent volna bele.

RÚNAÍRÁS, RÚNAVERSEK

A **rúnák** alapvetően egy, az ókorban, illetve a középkor elején számos germán nép által használt írásfajta, melynek szerepét később szép lassan a latin betűs írás vette át. A három legismertebb rúna ábécé az Idősebb Futhark (Kr.u. 150-800), Az Angolszász Futhark (Kr.u. 400-1100), és a Fiatalabb Futhark (Kr.u. 800-1100). Hitünk szerint a rúnákat Odin fedezte fel és osztotta meg az emberekkel, és sokan a mai napig varázserőt tulajdonítanak nekik. Ebből keletkezett a rúnamágia is.

Az **Idősebb Futhark**, ahogy már említettem, a legrégebbi rúna ábécé, amelyet később leegyszerűsítettek és így jött létre a Fiatalabb Futhark. Ezután közel egy évezredig elfelejtették, míg végül 1865-ben egy norvég tudós, Sophus Bugge újra megfejtette és lefordította rendszerét. Az ábécé 24 betűt tartalmaz, és legtöbbjükhöz fűzött maradt a jelentésük is.

ƒ Fehu (f)	ᚱ Hagalaz (h)	↑ Teiwaz (t)
ᚢ Uruz (u)	ᚦ Nauthiz (n)	ᚷ Berkana (b)
ᚦ Thurisaz (th)	ᚦ Isa (i)	ᚱ Elhwaz (e)
ᚦ Ansuz (a)	ᚷ Jera (j,y)	ᚱ Mannaz (m)
ᚱ Raido (r)	ᚷ Eihwaz (e)	ᚱ Laguz (l)
ᚷ Kenaz (k)	ᚱ Perthro (p)	ᚱ Inguz (ng)
ᚷ Gebo (g)	ᚱ Algiz (z)	ᚱ Othila (o)
ᚱ Wunjo (w,v)	ᚱ Sowulo (s)	ᚱ Dagaz (d)

Ezeknek a jelentéseknek a segítségével írták meg a középkorban a **rúnaverseket** is. Három féle rúnavers-csoport maradt fenn ránk: Az Izlandi, a Norvég, és az Angolszász. Az első kettő a Fiatalabb Futhark 16 betűjét, az utóbbi pedig az Angolszász Futhark 26 betűjét dolgozza fel.

Vagyon (Fehu)¹

A **vagyon** forrása
A munkában rejlik,
Öröm a gazdának
Ha jószága² hízik.

Szarvasmarha (Uruz)³

Tinóként születik,
Ökörként fejezi,
Kondérban megsütik,
Lakomán megeszik.

Óriás (Thurisaz)

Óriások nyomát
Kegyetlenül jelzi
A felégett ország,
S népem holtteste.

Aesir (Ansuz)⁴

Óðinn házát látom
Valhöll csarnokában,
Baldur napját várom,
Fényét a Világnak.

Utazás (Raidho)

Utazás szépsége,
Ha messzi földre jutsz,
Új népeket érsz el,
És kereskedni tudsz.

Fáklya (Kenaz)

Bányász bizodalma
A lángoló **fáklya**,
Sötétség hatalma
Félelmük táplálja.

Arany (Gebo)⁵

Sif ragyogó haja,
Óss fiatalsága,
A bánya-kincs:**arany**,
Lopt vidra-váltsága.

Öröm (Wunjo)

Dís szállt a szívembe,
Lelkem szólongatja
Szépséges éneke:
Ez az **öröm** hangja.

Jégeső (Hagalaz)

Jégzápor zúdul ránk,
Felhők fájó könnye,
Tönkre teszi munkám,
Ostorozza földem.

Rabság (Nauthiz)⁶

Elszállt szabadságom,
Többé meg nem talál.
Nincs másom, csak álmok,
Rabként ér a halál.

Jég (Isa)

Folyóknak, tavaknak,
Minden évnek telén
Megtör a hatalma,
S a **jég** lesz a vezér.

Aratás (Jera)

Korán kel a paraszt,
Iszik egy kupicát,
Nyüzsögnek a falvak,
Aratásnak napján.

Fenyő (Eihwaz)⁷

Havas domb tetején
Csak **fenyő** virágzik,
Kemény télnek idején
Minden zölddé válik.

Körtefa (Perthro)

Falu végi tanyán,
Anyóka kertjében,
Körtefa álldogál,
Érik a termése.

Szarvas (Algiz)

Kecses táncos az **őz**,
Megbillen agancsa,
Átsuhan az erdőn,
Üldözi a **szarvas**.

Nap – Csillag⁸ (Sowilo)

Mundilfari lánya,
Sól járja az eget,
Szekere nyomában
Hróðvitnir gyermeke.

Tyr – Himnusz⁹ (Tiwaz)

Igazság vezére

Tyr, a farkas atyja.

Segítségét kérem,

Éljen a hatalmas!

Tyr – Mártír (Tiwaz)

Becsület vezére

Fenris farkas atyja,

Tiwaz mártír-isten,

Farkas nyoma rajta.

Tyr – Alkonyat (Tiwaz)

Garmnak láncá megtört,

Tyr istennel küzd meg.

Eljött a Ragnarök,

Yggdrasil elsüllyed.

Nyírfa (Berkano)

Szépen ég kályhában

A puhatestű **nyír**,

Öröme családnak,

Szaunát melegít.

Ló (Ehwaz)

Szittyá harcos társa
Az erős, bátor **Ló**,
Harcba kíséri a
Sebesen vágatót.

Férfi (Mannaz)

A nagy, erős szakáll
Férfi kiváltsága,
Vele járó tudás
Fiúnak csak vágya.

Víz (Laguz)

Életnek forrása,
Njörðnek birodalma,
Halász népek vára,
Étel az asztalra.

Frey (Ingwaz)¹⁰

Ott áll szobra **Freynek**
Upsal templomában.
Mézsort, birkát, prémet
Viszek áldozatnak.

Örökség (Othala)

Apa a fiának

Átadja tudását,

Szavak, s tettek által

Öröksége átszáll.

Nap – Időegység (Dagaz)

Pirkadat hozója,

Dagr, az idő ura,

De ha üt az óra:

Éjszaka lesz újra.

JEGYZETEK

1. A versek alapvetően úgy épülnek fel, hogy legfelül mindegyiknél az adott rúna; a cím, amit a versnek adtam; illetve a rúna neve található. A versekben pedig elhelyeztem a címszavakat is, amiket aztán ki is emeltem, ugyanis az eredeti rúnaversek mind a címszóval kezdődnek, én azonban ezt a megoldást kicsit unalmasnak találtam.
2. A "Fehu" rúna egyaránt jelenti a vagyont és a marhát is, mint a gazdagság egyik mértékegységét.
3. Az Uruz inkább Östulkot jelent, de én jobbnak és közelebb példának tartottam a Szarvasmarhát - aminek amúgy a már azóta kihalt östulok az elődje.
4. Ez a rúna és rúnaversei pontosabban egy istenre, vagy áz-istenre (névnélkül) specializálódnak, de én inkább az Ázokra, mint istenség családra koncentráltam.
5. A Gebo ajándékot jelent, itt is csak egy hasonló jelentést fejtettem ki.
6. Nauthiz: Kényszer, kötelezettség.
7. A Eihwaz tiszafát jelent, ami egy, a fenyőhöz hasonló tűlevelű (fontos különbség: tobozuk csak egy magból és magköpenyből áll).
8. Ezt azért jegyeztem meg, mert a napról (időegység) is készült vers.
9. Tyr-ről azért írtam három verset, mert számomra ő egy különösen fontos és tisztelt istenség (kicsivel közelebb áll hozzám, mint a többiek, de ettől függetlenül mindegyiküket ugyanúgy megtisztetem), és több szemszögből is szerettem volna megközelíteni rúnáját, a Tiwazt.
10. Az Ingwaz valószínűsíthetőleg Frey egyik régebbi neve.